

5.3.2013

Valtiovarainministeriölle

Arvoisa vastaanottaja,

Hausjärven kunnanvaltuuston 5.3.2013 (42 §) tekemän päätöksen mukaisesti Hausjärven kunta antaa valtiovarainministeriölle seuraavat vastaukset kunnan lausuntona kuntarakennelakiluonnoksesta ja sosiaali- ja terveystieteellisen ministeriryhmän tekemistä linjauksista.

- *Lakiluonnoksesta yleisesti:* Meneillään oleva kuntauudistus on kokonaisuus, jonka osia ovat nyt lausunnolla olevan kuntarakennelain lisäksi kuntien valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmän uudistus, kuntalain kokonaisuudistus, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki, metropoliratkaisu ja kuntien tehtävien arviointi.

Tässä vaiheessa tulee siis antaa lausunto vain yhdestä kokonaisuuden osasta ja toista osaa koskevista linjauksista. Jotta kunnilla olisi mahdollisuus tehdä kuntarakennelakiluonnoksessa esitetyssä määräajassa omia ratkaisujaan ja selvityksiään, tulisi jo tässä vaiheessa olla kokonaisuudesta huomattavasti tarkempaa tietoa.

Esimerkiksi äskettäin julkistetut valtionosuusuudistuksen alustavat linjaukset ovat vielä niin yleispiirteisiä, että niiden pohjalta ei voi arvioida kunnan tai mahdollisen selvitysalueen kuntien kykyä huolehtia peruspalveluista. Jos kuntia halutaan aidosti kuulla valmistelussa olevasta kokonaisuudesta, olisi kuuleminen tullut ajoittaa vaiheeseen, jossa uudistuksen kaikkien osien valmistelu on edennyt selvästi pidemmälle.

- *Selvitysvelvollisuudesta:* Hausjärvi haluaa pysyä itsenäisenä, yhteistyötä tekevänä kuntana. Hausjärven kunnan käsityksen mukaan maassa on merkittävä määrä kuntia, joissa kunnanvaltuusto on tehnyt strategisen valinnan pyrkiä pitämään kunta jatkossakin itsenäisenä ja kuntaliitoksen sijasta pyrkiä laajentamaan ja syventämään yhteistyötä naapurikuntien kanssa. Lisäksi maassa on joukko kuntia, jotka ovat jo kunta- ja palvelurakennemuutoshankkeen (Paras) aikana tehneet kuntaliitosta koskevan selvityksen ja sen pohjalta päättäneet jättää liitoksen toteuttamatta.

Näistä syistä käytännössä lähes kaikkia Suomen kuntia koskevaa selvitysvelvollisuutta ei tulisi sisällyttää lakiin. Kunnalla tulisi olla oikeus jättäytyä selvityksen ulkopuolelle esimerkiksi, mikäli kuntaliitosselvitys on jo tehty Parashankkeen aikana tai mikäli selvityskriteerit täyttävä kunta tekee määräaikaan mennessä naapurikuntien kanssa päätöksen perustaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukainen yhteistoiminta-alue.

- *Selvityksperusteista:* lakiluonnoksessa mainitut selvityksperusteet ovat pääosin oikeasuuntaisia kuntauudistuksen tavoitteen eli vahvan peruskunnan muodostamiseksi. Hausjärven kunnan käsityksen mukaan kunta voi kuitenkin täyttää vahvan peruskunnan kriteerit, vaikka jokin selvityksperusteista täytyisikin.

Erityisesti työpaikkaomavaraisuus on selvityksperusteena kohtuuton niille kunnille, jotka valtuuston päättämän strategian mukaan kehittävät kuntaa ensisijassa asuinkuntana, joka tarjoaa kuntalaisille tarpeelliset palvelut. Kuntaliitos ei automaattisesti korottaisi alhaista työpaikkaomavaraisuutta esimerkiksi sellaisilla alueilla, joiden kaikista kunnista työmatkapendelöinti suuntautuu voimakkaasti pääkaupunkiseudulle.

Kuntatalouden tila selvityksperusteena on toki tärkeä, mutta on huomattava, että taloudeltaan vakaaseen kuntaan ei ole ainakaan lyhyellä aikavälillä mahdollista päästä selvitysalueella, jonka kaikkien kuntien talous on lähellä kriisiytymistä.

- *Selvityksvelvollisuuden sisällöstä:* lakiluonnoksen mukainen selvityksvelvollisuuden sisältö on ehdotettuun määräaikaan suhteutettuna liian laaja. Mikäli suuri joukko kuntia suhtautuu selvitykseen lähtökohtaisesti kielteisesti (vrt. kohta selvityksvelvollisuus), on pelättävissä, että syntyy joukko näennäisselvityksiä, jotka täyttävät lain kirjaimen, mutta joilla ei ole merkitystä palvelutuotannon kehittämisessä.
- *Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä:* Ehdotettu aikataulu on selvitysten tekemiselle liian kireä, koska selvityskumppanien valintaa ei ole käytännössä mahdollista tehdä ja selvitystä käynnistää ennen kuin tulevasta sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteesta on käytettävissä selvästi tämänhetkistä tarkempaa tietoa. Lisätiedoksi ei riitä pelkästään eritysvastuualueselvittäjien ehdotus.
- *Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta:* Lakiluonnoksen sisältöön ei ole huomauttamista. On tärkeää, että valtioneuvoston toimivalta rajataan tiukasti erittäin huonossa taloudellisessa tilanteessa oleviin kuntiin ja muut mahdolliset kuntarakenteen muutokset toteutetaan valtuustojen päätösten perusteella.
- *Yhdistymisavustusten ehdoista ja määrästä:* Lakiluonnoksen sisältöön ei ole huomauttamista. On kuitenkin olennaisen tärkeää, että yhdistymisavustuksia ei rahoiteta kaikkien kuntien valtionosuutta leikkaamalla vaan muulla valtion rahoituksella.
- *Sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevista linjauksista:* Lausuntopyyntöön liitteenä toimitetut sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat linjaukset ovat tässä vaiheessa vielä niin yleispiirteisiä ja tulkinnanvaraisia, että niiden pohjalta ei ole mahdollista tehdä tulevaa palvelurakennetta koskevia ratkaisuja. Selvältä kuitenkin näyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet tulevat vahvojen peruskuntien sijasta olemaan ainakin lähivuosina ensisijainen vaihtoehto palveluja järjestettäessä.

Koska kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta olisi erittäin ongelmallista, että valtuusto luovuttaisi suurimman osan budjettivallastaan toisen kunnan valtuustolle, tulisi kuntayhtymämuotoa jatkossa pitää yhteistoiminta-alueiden ensisijaisena organisointimallina. Vastuukuntamalli voisi kuntien niin päättäessä olla toissijainen vaihtoehto. Koska useimmat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet tulevat käsittämään vain perustason toiminnot, tulee erityistä huomiota kiinnittää niiden organisointimallien ja

toimintatapojen kehittämiseen, joilla turvataan vertikaalisen integraation toteutuminen riittävässä määrin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita uudistettaessa on olennaisen tärkeää puuttua myös terveydenhuollon monikanavaiseen rahoitusmalliin, joka nykyisellään lisää kansalaisten terveyseroja. Pelkillä julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon organisointimuutoksilla ei ole mahdollista saavuttaa toivottuja tuloksia niin kauan kuin rahoitusjärjestelmä on nykyinen.

Hausjärvellä 5.3.2013

HAUSJÄRVEN KUNTA

Kunnanjohtaja

Päivi Terävä

Hallintojohtaja

Alexi Heikkilä